

Bibliotēkas kā kultūrvides iespējas programmā “Latvijas skolas soma”

Aija Tūna | Programmas “Latvijas skolas soma” vadītāja
Latvijas Nacionālais kultūras centrs

Latvijas akadēmisko, speciālo un publisko bibliotēku direktoru 2022. gada pavasara sanāksme
26.05.2022.

“[..] tādi cilvēki, kas nelieto kultūru un mākslu, nepastāv vispār. [...] Tā vienkārši veidotas mūsu smadzenes – bez mākslas un kultūras cilvēks principiāli nevar eksistēt. Tas, ka cilvēks reizēm nepamana to, ka kultūra ir visapkārt, ir cits jautājums. Mēs jau arī nepamanām, ka elpojam gaisu, kamēr galvā kāds neuzliek celofāna maisiņu!”

/ Rūta Muktupāvela, Latvijas Kultūras akadēmijas rektore, profesore /

IDEJA UN ATTĪSTĪBA

▼
vēlme nodrošināt
regulāru pieeju
kultūras norisēm

▼
2015

konceptijas
izstrāde

▼
**2016
2017**

pilotprojekti
(Daugavpils,
Jelgavas, Brocēnu,
Limbažu, Ventspils
novads, Rīgas
pilsēta)

▼
2018

▼
programma sāk
darbību

SATURS

Latvijas kultūras un mākslas vērtību un
laikmetīgo izpausmju iepazīšana
mūzikā, teātrī, dejā, cirkā, vizuālajā
mākslā, kino, arhitektūrā, dizainā,
materiālajā un nemateriālajā kultūras
mantojumā, literatūrā un grāmatniecībā

APTVERE KATRĀ MĀCĪBU SEMESTRĪ

apmēram 200 000 skolēnu pamata un
vidējās izglītības posmā, tai skaitā

vispārējās
izglītības
iestādēs

privātajās
izglītības
iestādēs

profesionālās
izglītības
iestādēs

PAMATPRINCIPI

katram vismaz
viena kultūras
norīse semestrī

daļa no mācību un
audzināšanas darba
saturs

līdztiesība
pieejamībā

NORIŠU FORMAS

klātienēs norises
(kultūras institūcijā,
klasē, skolas zālē,
parkā utt.)

digitālās norises
(nofilmēts darbs
vai tiešsaistes
nodarbība)

FINANSĒJUMS

valsts piešķir
proporcionāli
skolēnu skaitam

administrē
izglītības iestāžu
dibinātāji

nodrošina programmu /
biļešu maksu un transporta
izdevumus skolēniem un
pavadošajām personām

REZULTĀTI

› nodrošināta
regulāra kultūras
norīšu
pieejamība
skolēniem

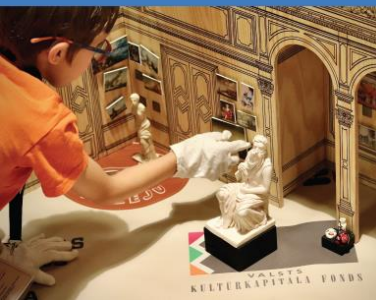
› ietekmē izglītības
kvalitātes, t. sk.,
kultūras izpratnes un
izpausmju
kompetences
attīstību

› palielinās
bērniem un
jauniešiem
domāto kultūras
norīšu skaits un
daudzveidība

› pieaug
nodarbinātības
iespējas kultūras
nozārē

› mazinās
sociālās
atstumtības un
nevienlīdzības
riski

LATVIJAS
SKOLAS SOMA

Vizuālā māksla

Mūzika

Teātris

Cirks

Kultūras nozares programmā “Latvijas skolas soma”

Literatūra un grāmatniecība

Deja

Dizains

Kino

Arhitektūra

Materiālais un nemateriālais
kultūras mantojums

Ieviešanas principi

Visu skolēnu iesaiste

Līdztiesīgums
pieejamībā

Tradicionālā un
laikmetīgā līdzsvars

Saikne ar tiešo
mācību procesu

Nacionālā izglītības
standarta mērķu
īstenošana

Izglītības un kultūras
iestāžu saskaņota
rīcība

Vietējā atbildība un
piederības izjūtas
veicināšana

Bibliotēka kā platforma / dažas idejas

- Tikšanās ar literatūru un grāmatniecību;
- Izstādes, tikšanās ar māksliniekiem;
- Kamerkoncerti, mūzikas un mūziķu iepazīšana;
- Sarunas ar filmu, teātra izrāžu veidotājiem (ja, piemēram, to pamatā ir literārs darbs);
- Nodarbības kā refleksijas, sarunas un diskusijas par dažādām ar kultūru un mākslu saistītām tēmām (piem., ar mākslas, teātra, kino, literatūras un citu kultūras nozaru ekspertiem);
- Bibliotēkas un bibliotekāra darba aizkulišu iepazīšana.

Bibliotēka kā kopienas resurss

- Jaunas kultūrvietas iepazīšana un apdzīvošana;
- Apkārtējo skolu skolēnu aicināšana uz kopīgu kultūras norisi;
- Efektīva līdzekļu izmantošana.

Kultūras norišu loma

- Stāsta stāstus un rosina sarunas;
- Raisa emocijas, dod spēku un iedvesmo;
- Aicina domāt un runāt par personīgi un sabiedriski nozīmīgām tēmām;
- Paplašina redzesloku un sniedz jaunas zināšanas;
- Spēcina piederības sajūtu un valstisko identitāti;
- Attīsta kritisko domāšanu, radošu problēmu risināšanu, medijpratību un empātiju.

“Māksla un kultūra ir būtiska mūsu intelektuālajai un morālajai labbūtībai, jo tās sniedz veldzi visiem mūsu dzīves aspektiem, sākot ar ekonomiku un beidzot ar mūsu savstarpējām attiecībām.”

*UNESCO vēstule Nacionālajām komisijām
par Mākslas un kultūras izglītības ietvaru 2022. gada 4. martā*

Par ko aicinām domāt, veidojot norises?

Skaidrs vēstījums

Kāpēc jūs veidojat šo norisi?

Ko jūs ar to gribat pateikt?

Kas skolēniem būtu jāatceras, jāsaprot, kādas varētu būt izjūtas?

Saturs un forma, kas uzrunā

Nenovienkāršot un nepārblīvēt

Neizdabāt iedomātai gaumei

Izvairieties no stereotipiem,

tomēr centieties uzzināt, kas konkrēto vecumposmu varētu uzrunāt

Nedublēt skolā notiekošo

Nesadrumstalot

Nepārbaudīt un neatprasīt

Nesacensties, bet radīt iespēju iepazīt un IZJUST

Pieejamība

Klātiene / mobilitāte / digitāli / izmaksu efektivitāte utt.

Praktiskas lietas

1 www.latvijasskolassoma.lv

Programma "Latvijas skolas soma"

Atskanot tekstu

Publicēts: 29.05.2021.

Kultūrizglītības programma "Latvijas skolas soma" kopš 2018. gada rudens nodrošina skolēniem valsts apmaksātu iespēju regulāri iepazīt Latvijas kultūras vērtības un laikmetīgās izpausmes tā attīstot kultūras izpratnes un izpausmes kompetenci, mazinot sociālo nevienlīdzību un spējot iedrošināt par savu valsti un tās cilvēkiem.

Programmas ietvaros skolēni iepazīst kultūras norises mūzikā, teātrī, dejā, cirka, vizuālajā mākslā, kino, arhitektūrā, dizainā, materiālajā un nemateriālajā kultūras mantojumā, literatūrā un gramatniecībā, kas sniedz māksliniecisku baudījumu, raisa pārdomas par personīgi nozīmīgiem un sabiedriski aktuāliem jautājumiem, izklaide un vienlaikus palīdz paplašināt redzesloku un apgūt mācību saturu. Veidota kā holistiska, starpdisciplināra programma, tā apvieno resursus un veicina sinerģiju kultūras un izglītības jomu darbībā.

Programma nostiprina sabiedrības izpratni par kultūras īpašo lomu personības attīstībā un 21. gadsimta zināšanu ekonomikā. Tā sniedz nozīmīgu ieguvumu kultūras nozarē, sekmējot jaunu kultūras produktu veidošanu bērnu un jauniešu auditorijai, paaugstinot radošo profesionāļu nodarbinātību, kā arī veidojot nākotnes auditoriju.

Par programmu

Plašāka informācija par programmu "Latvijas skolas soma"
[Skatīt vairāk](#) →

Skolu pieredze un aktualitātes

Programmas "Latvijas skolas soma" aktualitātes, plašāka informācija par jaunākajām kultūras norisēm, skolu pieredzes stāsti
[Skatīt vairāk](#) →

Kultūras norišu piedāvājums

Informācija par programmu iekļautajām kultūras norisēm Kultūras ministrijas mājaslapā esošajā tabulā, atsevišķi izdalot digitālās un klātienēs norises
[Skatīt vairāk](#) →

2

Kā tiek papildināts programmas saturs

Jaunu norišu veidošana notiek pēc mākslinieku un kultūras institūciju pašu iniciatīvas, izmantojot pašfinansējumu vai arī Valsts kultūrkapitāla fonda mērķprogrammas atbalstu.

Norišu saraksts tiek regulāri papildināts. Jaunās kultūras norises pieteikums jā sagatavo un jā iesūta programmas birojā.

 [Norises pieteikums kultūrizglītības programmā "Latvijas skolas soma"](#)

3

Norises forma un nosaukums

Iestāde / organizācija, kas veido un nodrošina norises saturu

Norises apraksts (apmēram 300 vārdi)

Norises ilgums

4

pasts@latvijasskolassoma.lv

Ko atzinīgi novērtē skolotāji un skolēni

- Laikmetu sasaukšanās un aktuālas tēmas;
- Teksti – trāpīgi, viegli uztverami, loģiski sakārtoti, pārsteidzoši, uzmanību piesaistoši;
- Vizuālā pieeja – kvalitatīvs attēls un dizains, saskaņa ar runāto/rakstīto tekstu;
- Aktierspēles/nodarbības vadītāja meistarība;
- Ierosme plašākai tēmas izziņai;
- Atbilstība vecumposmam - gudra skolotāja lēmums;
- Skolotāja radošā brīvība un sadarbība ar skolēniem;
- Mācību procesam un uztveramībai piemērots norises garums.

“Dažos gadījumos mākslinieciskās izpausmes, kas saistītas ar sociāliem, kultūras vai politiskiem apstākļiem, var tikt uzskatītas par aizskarošām, biedējošām vai nepiemērotām skolēniem...”

Digitālo kultūras norišu priekšrocības

- Kultūras norisi vieglāk integrēt mācību procesā kā mācību stundas daļu vai mājās veicamo uzdevumu;
- Skolas var brīvāk izvēlēties konkrētas norises;
- Iespēja virtuāli apmeklēt kultūras institūcijas jebkurā Latvijas vietā;
- Skolām ar nelielu skolēnu skaitu šāds formāts ir finansiāli izdevīgāks;
- Skolēns kultūras norisi var piedzīvot kopā ar ģimeni;
- Pandēmijas laikā digitālās norises bija nozīmīga vai pat vienīgā iespēja strādāt daudziem māksliniekiem un kultūras institūcijām.

luīze pastore
@iluizija

Aizbraucot uz skolām uzstāties, es vienmēr jūtos jauna. Jo viņi vienmēr gaida mirušu rakstnieku.

21:43 · 21 janv. 22 · [Twitter for iPhone](#)

Beatrise. Skolas somas programma ir unikāla, tas ir labākais simtgades programmas ieguvums. Beidzot kultūra nav tik elitāra. Mēs piebraucam ar izrādēm klāt, mēs komunicējam ar skolām, lai pierunātu viņus, reizēm ir tā, ka jāpierunā skola, ka viņiem to vajag. Ir ļoti daudz digitālo projektu, un skolas, piemēram, var paņemt arī muzeju, jāatceras, ka Skolas soma nav tikai teātra nozarei. Bērnam no pierobežas ir iespēja izstaigāt Mākslas muzeju, tā ir fantastiska iespēja.

*Beatrise Zaķe, producete un režisore,
"Teātra vēstnesis", 2022/IV*

2021.gada oktobrī, nedēļā pirms brīvdienām, 8. klases skolēniem bija iespēja noskatīties anti garlaicīgu izrādi par literatūru "PuSHkins.Dzīvs", ko piedāvāja Rēzeknes teātris "Joriks". Radošā komanda: režisors – Edvīns Klimanovs, scenogrāfija – Jelļizaveta Sidorova, lomās: Tatjana Suhiņina – Pecka, Larisa Beilo, Larisa Ščukina, Vladimirs Petrovs, Genādijs Voronovs, Aivars Pecka.

"Mēs ļoti bieži nevaram saprast, kādēļ mums skolā māca to, kas, mūsaprāt, dzīvē nebūs vajadzīgs. Izrāde stāsta par parasto cilvēku un viņa neparastajām attiecībām ar Puškinu. Neizpratne, kāpēc ir jālasa un jāmācās par Puškinu. Problēmas mīlestībā, arī Puškina dēļ un galvenā varoņa naidis pret rakstnieku, bet galu galā, no naida līdz mīlestībai ir viens solis. Galvenais varonis līdz kaula smadzenēm ienīst Puškinu, bet zina par viņu visu..."

Rīgas 33.vidusskolas 8. klases skolēni

"Man šajā izrādē patika, ka bija dažādi stāsti un dažādas opcijas. Bija jautri redzēt stāstu no dažādiem viedokļiem. Man nepatika, ka varoņi strīdējās, jo bija neērti klausīties viņu strīdos."

Ikšķiles vidusskolas 5. klases skolēni

Es domāju, ka mākslas darbs nav saprašanai: tas nav matemātikas uzdevums vai zinātnisks raksts; filma tāpat kā mūzika ir uztverama ar emocijām, nevis prātu.

Laila Pakalniņa, režisore

“Skolu uzdevums nav veidot
“speciālistus – idiotus” [..],
bet mērķtiecīgi attīstīt skolēnu
individuālās spējas, sagatavot
domām bagātus jauniešus, kas
spētu daudz plašāk izprast savas
specialitātes sociālos, vēsturiskos
un filozofiskos aspektus.”

/Vāclavs Havels/

Kur meklēt informāciju

www.latvijasskolassoma.lv

- Skolu pieredze un aktualitātes;
- Plašāka informācija par jaunajiem kultūras norišu piedāvājumiem;
- Kultūras norišu ikmēneša izlašu arhīvs;
- Komandas un pašvaldību koordinātoru kontaktinformācija;
- u.c.

Kultūras norišu saraksts

www.km.gov.lv/lv/kulturas-norises-berniem-un-jauniesiem

Sociālie tīkli

- Facebook @latvijasskolassoma
- Instagram @latvijasskolassoma
- Slēgtā pieredzes apmaiņas grupa skolotājiem un koordinātoriem
www.facebook.com/groups/latvijasskolassoma

Saziņai

- aija.tuna@lnkc.gov.lv
- pasts@latvijasskolassoma.lv

Man vis-vairāk patika tas ka mums rādīja filmiņas un arītas
kā mums parādīja kā viņi taisa filmiņas. Es pirmo reizi dairdāju
ka vienā ~~sekundē~~ ir ²⁴ fotogrāfēti kadri. Bija ļoti jauki un
zināt laudoko par filmiņām.

Es gribētu šādu darbu !!!

PALDIES!

Saziņai:

pasts@latvijasskolassoma.lv

www.latvijasskolassoma.lv

Facebook [@latvijasskolassoma](#)

Instagram [@latvijasskolassoma](#)